

Δράση: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας
Υποδράση: Ενδοσχολική Επιμόρφωση, Επιστ.υπεύθυνη: Μαρία Λιακοπούλου

Διδάσκω και διαπαιδαγωγώ στο πολυπολιτισμικό σχολείο ***Β' μέρος***

27, 28 & 29 Σεπτεμβρίου 2011

2^ο Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο Ελληνικού

Διαφοροποιημένη διδασκαλία/ μάθηση και διαπολιτισμική εκπαίδευση

Παύλος Χαραμής
Εκπαιδευτικός, Msc στην Κοινωνιολογία

Ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας των εκπαιδευτικών θεσμών επηρεάζει καθοριστικά το αποτέλεσμα της διδακτικής/μαθησιακής διαδικασίας. Καθώς κάθε μαθητής/-τρια έχει μια ξεχωριστή προσωπικότητα, ο συγκεκριμένος τρόπος με τον οποίο δομείται και παρέχεται η γνώση και οι ιδιαίτερες συνθήκες κάτω από τις οποίες διαμορφώνεται η σχέση καθενός/καθεμιάς με αυτή αναδεικνύονται παράγοντες αποφασιστικής σημασίας σε όλους τους τομείς της ανάπτυξης του νέου ανθρώπου.

Οι μαθήτριες/-ές που προέρχονται από διαφορετικό πολιτισμικό περιβάλλον συνήθως αντιμετωπίζονται στην τάξη ως μια ενιαία ομάδα με κοινά χαρακτηριστικά. Ωστόσο, όσο κι αν κάποια χαρακτηριστικά, όπως π.χ. η μητρική γλώσσα, είναι λίγο πολύ κοινά για το σύνολο των παιδιών που έχουν κοινή πολιτισμική ρίζα, δεν παύει κάθε παιδί να έχει τη δική του προσωπικότητα, τις δικές του ιδιαιτερότητες, που συνήθως στο χώρο του σχολείου καλύπτονται από μια τυπική ομοιομορφία. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ένα παιδί με μεταναστευτική ρίζα στην ένταξή του στο σχολικό θεσμό έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά, δεν είναι όμως όμοια, όπως δεν είναι όμοια και τα στοιχεία της προσωπικότητας κάθε παιδιού.

Το εκπαιδευτικό σύστημα, αν επιδιώκει τη μεγιστοποίηση του μορφωτικού αποτελέσματος για τα παιδιά με μεταναστευτική ρίζα, πρέπει να συνυπολογίσει τόσο τα κοινά στοιχεία των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν όσο και τις ιδιαίτερες πλευρές τους, όπως άλλωστε οφείλει να κάνει για κάθε παιδί, επιδιώκοντας το μέγιστο μορφωτικό όφελός του, ανεξάρτητα από την προέλευση, τη γλώσσα, τη θρησκεία, τις πεποιθήσεις, την κοινωνική τάξη ή άλλα διακριτά κοινωνικά χαρακτηριστικά.

Ο τρόπος οργάνωσης και πραγμάτωσης της διδακτικής - μαθησιακής διαδικασίας αποτελεί ένα από βασικά σχετικά ζητήματα. Η μελέτη και η ανάλυση των επιμέρους παραμέτρων του έχουν ιδιαίτερη σημασία όχι μόνο για την περίπτωση των παιδιών που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς, αλλά και για κάθε παιδί που εντάσσεται στους σχολικούς θεσμούς και διαμορφώνει στο πλαίσιό τους μια σχέση με τη γνώση.

Θέματα γύρω από τα οποία θα κινηθεί η σχετική συζήτηση είναι: *εξωτερική* (π.χ. setting, streaming κ.λπ.) και *εσωτερική διαφοροποίηση* της διδακτικής/μαθησιακής διαδικασίας, *εξατομίκευση* και φύλλα εργασίας, *ομαδική* και *ομαδοσυνεργατική* διδασκαλία και μάθηση, *τρόπος/στυλ μάθησης* και η αξιοποίησή τους στην οργάνωση της διδακτικής/μαθησιακής διαδικασίας, η μέθοδος των σχεδίων (ή ενεργός έρευνα / μέθοδος project) κ.τ.ό.. Αυτές οι παιδαγωγικές παράμετροι θα εξεταστούν σε συνάρτηση με τις απαιτήσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Δερβίσης, Σ. (1998) *Οι μαθητές μιας τάξης ως κοινωνική ομάδα και η ομαδοκεντρική διδασκαλία*, Gutenberg, Αθήνα.
- Horpf, D. (1982) *Διαφοροποίηση της σχολικής εργασίας. Παραδοσιακοί και σύγχρονοι τρόποι οργάνωσης της διδασκαλίας* (μτφρ. Β. Δεληγιάννη), Αδελφοί Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.
- Κανάκης, Ι. (1987) *Η οργάνωση της διδασκαλίας – μάθησης με ομάδες εργασίας*, Γρηγόρη, Αθήνα.
- Μάρκου, Γ. (1997) *Εισαγωγή στη διαπολιτισμική εκπαίδευση*, Αθήνα.
- Ματσαγγούρας, Η. (2000) *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*, Γρηγόρης, Αθήνα.
- Modgil, S. et al. (1997) Πολυπολιτισμική Εκπαίδευση. Προβληματισμοί-Προοπτικές (επιμ. ελλ. έκδοσης: Αθ. Ζώνιου-Σιδέρη και Π. Χαραμής). Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Μπουζάκης, Σ. – Γεωργογιάννης, Π. (1991) *Σχολική ένταξη*, Σμυρνιωτάκης, Αθήνα.
- Χαραμής, Π. (2000) «Οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας και διαπολιτισμική εκπαίδευση», στο: Μηλίγκου, Ε. (επ.) *Η ανάπτυξη της διαπολιτισμικής διάστασης της εκπαίδευσης στο πλαίσιο της σχολικής μονάδας. Έξι κείμενα εργασίας*, Πανεπιστήμιο Αθηνών/Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής, Αθήνα 2000, σ. 176-230.

Ξενόγλωσση

- Corbett, J. (1999) "Inclusivity and school culture: the case of special education", in: Prosser, J. (ed.): *School culture*, Paul Chapman Publ., London, pp. 122-132.
- Dickinson, C. – Wright, J. (1993) *Differentiation: A practical handbook of classroom strategies*, National Council for Educational Technology, Coventry.
- Duran, R. (1994) "Cooperative learning for language minority students", in: DeVillar, R. – Faltis, C. – Cummins, J. (eds) (1994): *Cultural diversity in schools*, State University of New York Press, Albany, pp. 145-160.
- Fielding, M. (1996) "Why and how learning styles matter. Valuing difference in teachers and learners", in: Hart, S. (ed.): *Differentiation and the secondary curriculum: Debates and dilemmas*, Routledge, London, pp. 81-103.
- Gardner, H. (1983) *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*, Basic Books, New York.
- Hargreaves, D. (1972) *Interpersonal relations and education*, Routledge and Kegan Paul, London.
- Hart, S. (ed.) (1996) *Differentiation and the secondary curriculum: Debates and dilemmas*, Routledge, London (υπό έκδοση μεταφρασμένο από τα Ελληνικά Γράμματα).
- Johnson, D. – Johnson, R. (1994) «Cooperative learning in the culturally diverse classroom», in: DeVillar, R. – Faltis, C. – Cummins, J. (eds) (1994): *Cultural diversity in schools*, State University of New York Press, Albany, pp. 57-76.
- Joyce, B. – Weil, M. – Showers, B. (1992) *Models of teaching*, Allyn and Bacon, Boston.
- Levine, J. (1989) *Bilingual learners and the mainstream curriculum*, Lewes, Falmer.
- Mayala, J. (1996) "Integration or differentiation? The case of bilingual learners", in: Hart, S. (ed.): *Differentiation and the secondary curriculum: Debates and dilemmas*, Routledge, London, pp. 153-165.
- Simon, B. (1979) "HMI's and mixed ability", *Forum*, 21, 2, pp. 53-55.
- Swann, W. (1992) *Classroom diversity*, Milton Keynes, Open University Press.
- Swell, C. (ed.) (1980) *Mixed ability teaching*, Nafferton Books, Nafferton.

Σχέσεις στη σχολική κοινότητα
Επικοινωνιακή διάδραση εκπαιδευτικών – μαθητών

Μαρίνα Δεδούλη, δ.φ.
Σχ. Σύμβουλος ΠΕ2 – Ψυχολόγος

Διάγραμμα:

- Ευαισθητοποίηση στη δυναμική της ομάδας της τάξης.
- Κατανόηση των προβλημάτων συμπεριφοράς ως συμπτωμάτων ψυχοσυναισθηματικών δυσκολιών του παιδιού και ενδείξεων δυσλειτουργικής επικοινωνίας στην ομάδα - τάξη
- Δημιουργία κατάλληλου συναισθηματικού κλίματος
- Διαμόρφωση και διαπραγμάτευση παιδαγωγικού και διδακτικού συμβολαίου

Οργάνωση: Το σεμινάριο θα οργανωθεί με βάση το μοντέλο της Θεματοκεντρικής διεργασίας-γνωστική επεξεργασία και βιωματική προσέγγιση των θεμάτων.

Βιβλιογραφία:

- Calderhead, J. (1989) "Reflective teaching and Teacher Education". In Teaching and Teacher Education, Vol. 5, No1, 1989, p.43-51.
- Charlot, B. (1999) Η Σχέση με τη γνώση. Μτφρ. Μ. Καραχάλιος και Ε. Λινάρδου - Καραχάλιου. Αθήνα Μεταίχμιο.
- Dewey, J. (1938, 1980) Εμπειρία και Εκπαίδευση. Μετ. Λ. Πολενάκης. Αθήνα. Γλάρος
- Δεδούλη, Μ. (1988) Η Επαγγελματική Ανάπτυξη του Εκπαιδευτικού. Ένα πρόγραμμα βιωματικής – αναστοχαστικής διαδικασίας. (Διατριβή).
- Freire, P. (2006) Δέκα επιστολές προς εκείνους που τολμούν να διδάσκουν. Επ. Τ. Λιάμπας. Αθήνα, Εκδ. Επίκεντρο.
- Hargreaves A. and Fullan M. (1995) Η Εξέλιξη των εκπαιδευτικών Μτφρ. Π. Χατζηπαντελή. Αθήνα, Εκδ. Πατάκη.
- Κορντιέ Α. 1995 Κουμπούρες δεν υπάρχουν. Ψυχανάλυση και Σχολική Αποτυχία. Μτφρ. Α. Αλεξιάδη. Αθήνα, Εκδ. Ολκός.
- Μακ Κόρτ Φρανκ (2006) Ο Δάσκαλος Μια αυτοβιογραφία. Μτφρ. Ν. Καλαιτζής. Αθήνα, Εκδ. SCRIPTA.
- Ματσαγγούρας, Η. (1996) Θεωρία της Διδασκαλίας. Η προσωπική θεωρία ως πλαίσιο Στοχαστικοκριτικής Ανάλυσης. Πρόλογος G.L. Juber. Αθήνα, Εκδ. Συμμετρία.
- Ξανθάκου Γ. (1998) Η δημιουργικότητα στο σχολείο. Αθήνα, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα
- Σαλτζμπεργκερ-Ουιτενμπεργκ Ισκα, Χένρι Τζ. Και Όσμπορν Ελ. Η συναισθηματική εμπειρία της μάθησης και της διδασκαλίας. Αθήνα, Εκδ. Καστανιώτη.
- Schon, D.A. (1983) The Reflective Practitioner. New York: Basic Books.

Διδασκαλία και ενεργητικές - συμμετοχικές μορφές μάθησης

Μαρίνα Δεδούλη, δ.φ.

Σχ. Σύμβουλος ΠΕ2 – Ψυχολόγος

Διάγραμμα:

- Ομαδοκεντρική διδασκαλία.(Αρχές διαδικασίας, τρόποι οργάνωσης)
- Διδασκαλία και διερευνητική μάθηση (Μορφές, μέθοδοι, διαδικασίες)
- Μέθοδος Project - Σχέδια Εργασίας ή Δημιουργικές Συνθετικές Εργασίες (Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της μεθόδου, φάσεις διεξαγωγής, χρονική διάρκεια, ανατροφοδότηση)
- Αξιοποίηση των αρχών της Βιωματικής μάθησης στην εκπαιδευτική πράξη (Θεωρητικό υπόβαθρο, σχεδιασμός βιωματικών μαθησιακών δραστηριοτήτων, όπως: παιχνίδια ρόλων, προσομοίωση, δραματοποίηση, μελέτη περίπτωσης, συνεντεύξεις, εκπαιδευτικές επισκέψεις κ.ά.)

Οργάνωση: Το σεμινάριο θα οργανωθεί με βάση το μοντέλο της θεματοκεντρικής διεργασίας-γνωστική επεξεργασία και βιωματική προσέγγιση των θεμάτων.

Βιβλιογραφία:

- Βαϊνά, Μ.,(1996), «Μέθοδος Project», Νέα Παιδεία, τχ. 80.
- Γκότοβος, Α.,(1997), Παιδαγωγική Αλληλεπίδραση. Αθήνα, Gutenberg.
- Charman L. (1993) Διδακτικές της Τέχνης. Μετ. Λαπουρτάς, Χαραλαμπίδης, Κυπραίου, Βαρδάλου. Αθήνα. Νεφέλη.
- Δεδούλη, Μ.(2002) 'Βιωματική Μάθηση- Δυνατότητες αξιοποίησης της στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης' Στην Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, τ. 6 (σ.145-159), Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα
- Frey, K.,(1986), Η Μέθοδος Project, μτφρ. Γ.Βασδέκη. Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης.
- Κατσαρού, Ε. και Δεδούλη, Μ. (2008) Επιμόρφωση και Αξιολόγηση στο χώρο της Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα.
- Κλεάνθους - Παπαδημητρίου, Μ.,(1952/1980), Η Νέα Αγωγή, τόμ. I-III. Αθήνα
- Κοσσυβάκη, Φ.,(2003), Εναλλακτική Διδακτική. Αθήνα, Gutenberg.
- Κουτσελίνη, Μ. και Θεοφιλίδης, Χρ.,(1998), Διερεύνηση και Συνεργασία. Αθήνα, Γρηγόρης.
- Ματσαγγούρας, Η. (2000), Στρατηγικές Διδασκαλίας, Αθήνα, Gutenberg.
- Ματσαγγούρας, Η., (2000α) Θεωρία της Διδασκαλίας, Αθήνα, Gutenberg.
- Ματσαγγούρας, Η., (2000β) Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση. Αθήνα, Γρηγόρης.
- Ματσαγγούρας, Η., (2002) Η Διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση. Εννοιοκεντρική αναπλαισίωση και σχέδια εργασίας, Αθήνα, Γρηγόρης.
- Meyer, E.,(1987), Ομαδική Διδασκαλία, μτφρ. Λ. Κουτσούκη. Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης.
- Μπακιρτζής, Κ. (2000) Βιωματική εμπειρία και κίνητρα μάθησης, στην Παιδαγωγική Επιθεώρηση, τ.30.

- Ναυρίδης, Κ.(1997) «Η δημιουργικότητα στην παιδαγωγική σχέση». Στο Η Συνθετική Δημιουργική Εργασία στο Σχολικό Πρόγραμμα. Αθήνα. Εκδ. Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος.
- Νημά, Ε. και Καψάλης, Α.,(2002), Σύγχρονη Διδακτική. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- Παπαγούνος, Γ.,(1998), Το Πρόβλημα της Γνώσης: Διεπιστημονική Προσέγγιση. Αθήνα, Παπαζήσης.
- Παπανδρέου, Α., (2002), Αποτελεσματική Διδασκαλία. Λευκωσία, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.
- Ροντάρι Τζ.,(1985), Γραμματική της Φαντασίας, μτφρ. Μ. Βερτσώνη, Λ. Αγγουρίδδου. Αθήνα, Τεκμήριο.
- Ταρατόρη- Τσαλκατίδου,Ε., (2002), Η μέθοδος Project στη θεωρία και στην πράξη. Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης.
- Φράγκος, Χ.,(1994), Η Σύγχρονη Διδασκαλία. Αθήνα, Gutenberg
- Φλουρής, Γ., (1998), Αρχιτεκτονική της Διδασκαλίας. Αθήνα, Γρηγόρης.
- Φλουρής, Γ., «Από το Παραδοσιακό Σχολείο στο Σχολείο των Πολλαπλών Τύπων Νοημοσύνης», (υπό δημοσίευση).
- Χαραμής, Π.(επιμ), (1997), Η Συνθετική και Δημιουργική Εργασία στο Σχολικό Πρόγραμμα. Αθήνα, Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία:

- Arends, R.,(1988/1994), Learning to Teach. New York, Random House.
- Bernstein, B., (1990), Class, Codes and Control: The Structure of Pedagogic Discourse (vol.4), London, Routledge.
- Boud, D.-Cohen R. -Walker, D.(eds) (1993) Using experience for learning.
- Bruner, J.,(1966), Towards a Theory of Instruction. Cambridge, Mass, Harvard University Press.
- Bruner, J. and Haste, H. (eds), (1987), Making Sense. London, Methuen.
- Cash, K. (1983) Designing and using simulation for training. Technical Note, No 20, Massachusetts Univ. Amherst.
- Clark, E.,(1988), " The Search for a New Educational Paradigm", Holistic Educational Review, Vol.1(1).
- Evans, N. (1994) Experiential Learning for All. London, New York. Cassell.
- Gardner, H. (1993) Multiple Intelligences. New York. Basic Books.
- Giroux, H., (1988) Teachers as Intellectuals. Toward a critical Pedagogy of Learning, Bergin and Garvey Critical Studies in Education Series.
- Fullan, M.G.,(1991), The New Meaning of Educational Change. London, Cassell.
- Jones, B. and Idol, L. (eds), (1990), Dimensions of Thinking and Cognitive Instruction. Hillsdale, N. J., Erlbaum.
- Johnson, D. and Johnson, R., (1984) Structuring Cooperative Learning N. Brighton, International Book Comp.
- Mulligan, J. (1993) Activating internal processes in experiential learning. In D. Boud, R. Cohen, D. Walker, (eds) Using experience for learning.
- Mazzotti, T. B.,(2001), " Interdisciplinarity in Pedagogy", Online Journal of Encyclopedia of Philosophy of Education.
- Mezirow, J. (1991) Transformative Dimensions of Adult Learning. San Francisco. Jossey-Bass.
- Peter, M. (1994) Drama for All. London. David Fulton Publishers
- Postle, D. (1993) Putting the heart back into learning. In D. Boud, R. Cohen, D. Walker, (eds) Using experience for learning.
- Slavin, R.,(1995) Cooperative Learning, Boston, MA: Allyn and Bacon

- Stahl, R., J.,(1994)) Cooperative Learning in social studies: A handbook for teachers, Menlo Park, CA: Addison-Wesley.
- Thomas,D.(ed.) (1995) Flexible Learning Strategies in Higher and Further Education. London. Cassell
- Whitaker, P.(x.x.) Managing to Learn. Aspects of Reflective and Experiential Learning in Schools. Cassell
- Wittrock, M.,(ed.), (1986) Handbook of Teaching. New York: Macmillan.
- Wood, K.,(2001) Interdisciplinary Instruction. Merrill Prentice Hall.